

İspanya Seçimini Yaptı (mı?) - Ceren Uysal Oğuz

Giriş

İspanya'da 23 Temmuz 2023'te gerçekleşen erken seçimin sonuçları ülkedeki toplumsal ve politik ayrışmayı daha belirgin şekilde gözler önüne serdi. Açıklanan sonuçlara göre hiçbir parti Parlamentonun (*Cortes Generales*) alt kanadı olan 350 üyeli Temsilciler Meclisi'nde (*Congreso de los Diputados*) salt çoğunluk için gereken 176 sandalyeyi elde edemedi. Bu yazının tamamlandığı

28 Ağustos tarihinde hükümet kurma sürecinin nasıl sonuçlanacağı belirsizliğini koruyordu. Partiler arasında ilk aşaması en azından 26 Eylül'e kadar sürecektir pazarlıklardan bir sonuç alınmazsa İspanya'nın Ocak 2024'te yeniden sandık başına gitme olasılığı bulunuyor. Yeni hükümet kurulana kadar Pedro Sánchez hükümeti görevde kalacak. Kısaca "23J" olarak adlandırılan 23 Temmuz seçimlerinin ardından yaşanan bu belirsizlik ilk örnek değil. Uzun yıllardır ülke siyasetini yönlendiren iki ana parti bulunuyordu: merkez soldaki İspanyol Sosyalist İşçi Partisi (*Partido Socialista Obrero Español*, PSOE) ile muhafazakâr Halk Partisi (*Partido Popular*, PP). Ancak Aralık 2015 seçimlerinden itibaren ne PSOE ne de PP tek başlarına uzun soluklu bir hükümet kurabilmelerini sağlayacak meclis çoğunluğunu elde edebildiler. Bu da politik yelpazenin uçlarında yer alan küçük partiler ile bölgesel partilerin siyasetteki etkisinin artmasına yol açtı. Dolayısıyla Temmuz 2023 seçim sonuçlarını daha iyi anlayabilmek için öncelikle Aralık 2015'ten beri gerçekleşen seçimlere ve hükümet kurma süreçlerinde yaşanan gelişmelere değinmek gerekiyor.

İspanya

Hükümetini Arıyor: Dört Yılda Dört Seçim

2008 ekonomik krizine karşı İspanya'da başlayan tepkilerin 2011'de *Indignados* (Öfkeli) hareketi ile kitlesel protestolara dönüşmesinin etkisiyle 2014'te kurulan ve popülist sol olarak da tanımlanan *Podemos* ile 2006'da kurulan, Katalan ayrılıkçılığı karşıtı, liberal *Ciudadanos*'un Aralık 2015 seçimlerindeki oy oranları ülkede uzun yıllardır süren iki partili yapının sona erdiğini gösteriyordu (Kassam, 2015). O seçimde *Podemos* 69, *Ciudadanos* ise 40 temsilci^[1] ile meclise girerken PP ya da PSOE'nin hükümet kurabilmek için bu partilerin desteğini aramaları gerekmişti.

Anayasaya göre, başbakan adayının programını meclise sunmasının ardından hükümeti kurmak için yapılan

oylamaların (*investidura*) ilk turunda mutlak çoğunluk yani 350 vekilin en az 176'sının desteği gerekirken, bu sağlanamaz ise 48 saat sonra yapılan ikinci turda kullanılan oy sayısına göre basit çoğunluk yeterli oluyor (Senado de España, 2022). Dolayısıyla özellikle ikinci tura kalan oylamalarda, kullanılmayan oylar (*abstención*) sürecin ilerleyişini yönlendirebiliyor. 2015 seçimlerinin ardından 123 sandalye kazanan PP'nin o dönemdeki lideri olan ve Aralık 2011'den beri başbakanlığı sürdüren Mariano Rajoy, Kral VI. Felipe tarafından kendisine teklif edilen hükümet kurma görevini reddetmişti. Bunun üzerine 90 sandalyeye sahip PSOE'nin, Temmuz 2014'te seçilen Genel Sekreteri Pedro Sánchez Kral'ın görevlendirmesini kabul etmiş, ancak 2-4 Mart 2016'da yapılan iki oylamada da kendi vekilleri dışında sadece *Ciudadanos*'un desteğini alarak [başarısız olmuştur](#). Podemos ise bu oylamalarda *Ciudadanos*'la anlaşma sağlayan PSOE'ye destek vermemişti. Sonuç olarak hükümet kurulamadı ve seçimlerin yenilenmesi gerekti. Bu süreçte seçimlerde sol bloku güçlendirmek amacıyla siyaset bilimci Pablo Iglesias'ın liderliğindeki Podemos ile İspanya Komünist Partisi'nin de içinde yer aldığı Alberto Garzón liderliğindeki Birleşik Sol (*Izquierda Unida*, IU) hareketi arasında Mayıs 2016'da *Unidos Podemos* (Birlikte Yapabiliriz) ittifakı [kuruldu](#).

26 Haziran 2016'da tekrarlanan seçimlerde PP ve *Unidos Podemos* vekil sayılarını arttırırken, PSOE ve *Ciudadanos* oy kaybı yaşadı. Rajoy bu kez hükümet kurma görevini kabul ederek *Ciudadanos* ile anlaşma sağlamış, ancak Sánchez, olası PP hükümetine destek vermeyi net bir şekilde reddettiği için 31 Ağustos-2 Eylül oylamalarından [bir sonuç alınamamıştı](#). Pedro Sánchez'in bu tutumu PSOE'de büyük bir yönetim krizine yol açtı. Parti içi muhalefet, başarısız seçim sonuçlarını da gerekçe göstererek Sánchez'in görevden alınması için harekete geçti. Yaşanan gerilimin ardından Sánchez 1 Ekim'de istifa ederken (Jones, 2016a), geçici parti komitesi ülkedeki siyasi çıkmazı sona erdirmek amacıyla Rajoy'un hükümet kurmasının önünü açacak olan "oy kullanmama" kararını açıklıyordu. Böylece 29 Ekim'de

yapılan ve basit çoğunluğun yeterli olduğu oylamada PSOE vekillerinin çoğu oy kullanmadı ve 313 gün süren kriz, Mariano Rajoy'un ikinci kez hükümet kurmasıyla sona ermiş göründü. PSOE geçici yönetiminin ülkenin bir yıl içinde üçüncü kez seçime gitmesini ve krizin derinleşmesini önlediği yönünde yorumlar yapıldı (Jones, 2016c). Ne var ki 4 Kasım 2016'da göreve başlayan Rajoy hükümeti uzun ömürlü olmayacaktı.

PSOE'nin Rajoy hükümetinin önünü açan kararı parti içindeki gerilimin sürmesine neden oldu. 21 Mayıs 2017'de gerçekleşen parti genel sekreterliği seçimini, istifasının ardından seçmenlerinin desteğini almak için sahaya inen Pedro Sánchez kazandı ve yeniden göreve başladı (Jones, 2017). Öte yandan Aralık 2011'den beri iktidarda olan ve kemer sıkma politikaları nedeniyle sol partilerin eleştirileri ile karşı karşıya kalan PP'nin birçok yöneticisinin adının karıştığı yolsuzluk skandalları da İspanya gündemini meşgul ediyordu. 1999'a kadar uzanan yolsuzluk iddiaları ilk kez 2009'da gündeme gelmiş, 2016'da ise mahkemeye taşınmıştı (Jones, 2016b). Mayıs 2018'de PP'nin eski saymanı Luis Bárcenas'ın dolandırıcılık ve kara para aklama suçlarından 33 yıl hapis cezası alması ve mahkemenin PP'nin de yasadışı ihale karşılığı komisyondan kazanç sağladığına hükmetmesinin ardından (Jones, 2018a) Sánchez tarafından Rajoy hükümeti hakkında mecliste güvensizlik oylaması talep edildi. 1 Haziran 2018'de yapılan oylama sonucunda *Unidos Podemos* ve aralarında Katalan ayrılıkçıların da bulunduğu küçük bölgesel partilerin desteğiyle 180 evet oyuna karşı 169 hayır oyu ile Mariano Rajoy hükümeti düştü ve Pedro Sánchez 7 Haziran 2018'de göreve başlayan hükümeti ile İspanya'nın yeni başbakanı oldu (Jones 2018b). İlerici bir ajandaya sahip, feminist ve AB yanlısı bu azınlık hükümeti en çok kadın bakanın yer aldığı hükümet olarak (17 bakandan finans, ekonomi, savunma, adalet ve eğitim bakanları dahil olmak üzere 11'i kadındı) İspanya tarihine geçti (Independent, 2018).

Bu noktada İspanya siyasetinde en önemli konulardan

biri olan Katalan bağımsızlık hareketinin son yıllarda nasıl ivme kazandığını da kısaca incelemek gerekiyor. İspanya'nın demokrasiye geçişinin ardından 1978 Anayasası ile özerklik kazanan bölgeler arasında bağımsızlık talepleri ayrılıkçı partiler aracılığıyla sık sık dile getirilen iki bölge öne çıkıyor: Katalonya ve Bask Ülkesi. Özellikle Katalonya'da tarihsel, siyasi, ekonomik ve kültürel gerekçelerle İspanya'dan ayrılmaya yönelik girişimler Katalan halkından oldukça destek görüyor. Örneğin 2014'te Barselona'da düzenlenen gösterilere yaklaşık 1,5 milyon kişi katılmış ve *"karar verme hakkı"* olarak adlandırdıkları referandumu desteklemişti. İspanya Anayasa Mahkemesi bağımsızlık yanlısı gruplar tarafından düzenlenecek bu referandumun yasal olmadığına hükmetti. Ancak Carles Puigdemont[2] yönetimindeki Katalan hükümeti 1 Ekim 2017 tarihinde referandumu izinsiz şekilde düzenledi ve ardından tek taraflı bağımsızlık ilan etti. Buna karşılık Rajoy Hükümeti Katalan özerk yönetimini geçici olarak askıya aldı ve bölgesel erken seçime gidildi. Ayrılıkçı partilerin bölgesel parlamentoda çoğunluğu kazanmasının ardından sokaklara dökülen halka yönelik şiddet eylemleri Madrid ve Barselona arasındaki gerilimi tırmandırdı. Yargılanan Katalan liderlerden bazıları hakkında tutuklama kararı çıktı (BBC, 2019). 2018'de başbakan olarak göreve başlayan Pedro Sánchez ise İspanya'nın, özerk yönetimleri güçlendirerek bütünlüğünü korumasının önemini ve bir arada yaşamanın en iyi seçenek olduğunu vurgulamaya devam ederken sorunu daha demokratik bir çerçevede ele alma sözü verdi. Katalan hükümetinin o dönemdeki lideri Quim Torra ise Sánchez'e Katalan bağımsızlığına ilişkin yasal bir referandum teklif etmesi için bir ay süre tanıdıklarını, aksi takdirde PSOE'nin azınlık hükümetine verdikleri desteği geri çekeceklerini duyurdu. Ancak Sánchez yönetiminin pozisyonu değişmedi ve hükümet sözcüsü "yanıt bağımsızlık değil özyönetimdir; öneri bağımsızlık değil birlikte yaşamdır. İspanyol hükümeti ultimatoları kabul etmemekte ve diyalog yolunu sürdürme kararlılığını korumaktadır" [açıklamasını](#) [yaptı](#). Bu gerilimin hükümet üzerindeki etkisi sürerken Şubat 2019'daki bütçe görüşmeleri yeni bir siyasi krize yol açtı. Sosyal harcamaların yükseltilmesi, babalık izin günlerinin arttırılması, kira fiyatlarının düzenlenmesi ve elektrik faturalarında indirim

gidilmesi gibi adımlar karşılığında *Podemos*'un desteklediği 2019 bütçe taslağının PP, *Ciudadanos* ve ayrılıkçı Katalan partilerin oylarıyla reddedilmesi üzerine Sánchez erken seçim kararı aldı (Garcia Valdivia, 2019).

28 Nisan 2019'da yapılan seçimlerde *PSOE* 123, *PP* 66, *Ciudadanos* 57, *Unidas Podemos* -ittifakı oluşturan *Podemos* ve Birleşik Sol, feminist bir çizgiye sahip olmaları nedeniyle seçimlerden önce ismini İspanyolcada dişil versiyonu olan *Unidas Podemos* olarak değiştirmişti (Marcos, 2019)- 42, aşırı sağcı *Vox* 24, bağımsızlık yanlısı Katalan Cumhuriyetçi Solu (*Esquerra Republicana de Catalunya*, ERC) 15 sandalye kazandı (Ministerio del Interior, t.y.). *Unidas Podemos*'la uzun süren görüşmelere karşın uzlaşma sağlayamayan ve PP ile *Ciudadanos*'a yaptığı oy kullanmama çağrısı karşılıksız kalan Sánchez Temmuz ayındaki iki hükümet oylamasında da başarısız oldu ve seçimlerin tekrar edilmesi zorunlu hâle geldi. 10 Kasım 2019'daki seçimlerde PP ve *Vox* oylarını arttırırken, *Unidas Podemos* ve *Ciudadanos* oylarında azalma vardı. Görüşmelerin ardından kurulması gündeme gelen azınlık koalisyonunda yer almaları karşılığında *Unidas Podemos* ve bölgesel ortakları Katalan *En Comú Podem* (ECP) ile *Galicia en Común* (GeC) Ocak 2020'deki hükümet oylamalarında *PSOE*'yi desteklerken ERC'nin oy kullanmama kararı ikinci turda Sánchez'in basit çoğunluğu sağlamasına yardımcı oldu. 253 gün süren siyasi belirsizliği sona erdiren bu "ilerici koalisyon" ile 1931-1939 arasındaki 2. Cumhuriyet döneminden sonra İspanya'nın ilk ulusal koalisyon hükümeti kuruldu. Mart 2021'de siyaseti bırakma kararı alan Pablo Iglesias'ın yerine Yolanda Díaz *Unidas Podemos* liderliğine seçildi ve başbakan yardımcılığı görevini üstlendi.

Temmuz 2023 Seçimleri: İlerici Koalisyon Devam Edecek mi?

Sánchez hükümetinin İspanya'nın Avrupa Birliği dönem başkanlığı üstlenmesi, Ukrayna-Rusya Savaşı, NATO'nun genişlemesi gibi daha çok uluslararası gelişmelere odaklandığı bir dönemin ardından Mayıs 2023'te yapılan yerel ve bölgesel seçimlerde PSOE ve *Unidas Podemos*'un oy kaybına uğramaları ve PP ile Vox'un birçok bölge ve şehirde yönetimi elde etmeleri üzerine Pedro Sánchez erken seçim kararı alarak Aralık ayında gerçekleşmesi gereken seçimlerin Temmuz'da yapılacağını açıklamıştı (Goodman, 2023). Seçimin yaza alınması ve yaşanan aşırı sıcak dalgası nedeniyle insanların tatillerinden vazgeçip oy kullanmaya gitmeyecekleri, dolayısıyla da katılım oranının düşük olacağı öngörülmüştü ancak bu beklenti gerçekleşmedi. Aksine, katılımın yüzde 66,23 olduğu 2019 seçimlerine göre oy kullanma oranı 4,17 artarak yüzde 70,40'a ulaştı (Gobierno de España, 2023a). Posta yoluyla oy kullananların sayısı ise rekor kırarak 2,47 milyon olarak açıklandı (RTVE, 2023a).

Seçimlerden önce yapılan kamuoyu yoklamalarına göre merkez sağdaki PP'nin, oylarını artırması beklenen aşırı sağcı Vox'un desteği ile iktidara gelme olasılığı söz konusu idi (Llaneras, 2023). Bu olasılık, diktatör Francisco Franco'nun 1975'teki ölümünün ardından hızla demokrasiye geçen İspanya'da aşırı sağcıların yeniden yönetimde söz sahibi olmaları anlamına gelecekti (Giles, 2023). Avrupa'da popülist sağın yükseliş trendine İspanya'nın da dahil olabileceği yönünde endişeler dile getirilirken sandık çıkışı anketleri de benzer bir sonucu öngörmekteydi. Seçimlerden önce yapılan yorumlarda PP'nin seçimin favorisi olduğu ve lideri Alberto Núñez Feijóo'nun ülkenin sıradaki başbakanı olabileceği, İtalya, Polonya ve Macaristan başbakanlarının desteklerini açıkladıkları Vox'un (Encina, 2023) seçimlerden güçlenerek çıkacağı ileri sürülürken Sánchez'in

seçimleri erkene çekerek risk aldığı ifade ediliyordu (Nayler, 2023).

Sánchez liderliğindeki PSOE seçim stratejisini İspanya'nın ilerlemeye devam etmesi üzerine kurdu. *Adelante* (İleri) ve *España Avanza* (İspanya İlerliyor) sloganları kampanya süresince yoğun şekilde kullanıldı. Sánchez, İspanya'nın son beş yılda kadın ve LGBTİ hakları, işçilerin çalışma koşulları, evre koruma gibi birçok konuda hayata geçirdiği reformları hatırlatarak PP ve Vox'un iktidara gelmeleri durumunda ülkenin geriye gitmesine yol açacak politikalar uygulayacağını sürekli vurguladı. Özellikle aşırı milliyetçi Vox göçmenlere, kürtaj hakkına, özerk bölgelere yetki devrine karşı çıkan söylemleriyle ilerici Sánchez hükümetinin savunduğu ilkelerin tam karşısında yer alıyor.

Açıklanan ilk sonuçlara göre Temsilciler Meclisi'nde PP 136, PSOE 122 vekil kazanmıştı (Gobierno de España, 2023b); ancak yurt dışı oyların sayımından sonra Madrid'den bir sandalye PSOE'den PP'ye geçti. Bu durumda 137 vekil ile PP seçimi ilk sırada tamamlasa da tek başına ya da sandalye sayısı 33'e düşen Vox ile bir çoğunluk hükümeti kurabilecek durumda değil. Öte yandan seçim öncesi anketlerde 30-35 sandalye kaybedeceği öngörölen PSOE beklenenden daha iyi bir sonuç aldı. Küçük sol partilerin oluşturuğu ve *Unidas Podemos*'un da dahil olduğu *Sumar* ittifakı ise 31 sandalye kazandı. Ancak olası bir PSOE ve *Sumar* koalisyonu da toplam 152 sandalyede kalıyor. Dolayısıyla PP ya da PSOE'nin hükümet kurabilmek için meclise giren bölgesel partilerin desteğine ihtiyaçları var. Başta Katalonya'nın bağımsızlık talebi olmak üzere "özerk bölgelerin daha fazla hak" talepleri bu süreçte belirleyici olacak. Bağımsızlık yanlısı ERC ile Puigdemont tarafından kurulan Katalonya için Birlik Partisi (*Junts per Catalunya-Junts*, JxCat) 7'şer temsilciyle meclise girdiler (Hermida, 2023). Bask Ülkesi'nin bağımsızlığını savunan, sosyalist Bask Ülkesi Birleş (*Euskal Herria Bildu*, EH Bildu) koalisyonu 6

sandalye, siyasi yelpazede merkezde yer alan Bask Milliyetçi Partisi (*Euzko Alderdi Jeltzalea-Partido Nacionalista Vasco*, EAJ-PNV ya da PNV) ise 5 sandalye kazandı. Meclise 1'er temsilci ile giren diğer bölgesel partiler ise bağımsızlık yanlısı, sosyalist Galiçya Milliyetçi Bloku (*Bloque Nacionalista Galego*, BNG), Kanarya Adaları için daha fazla özerklik talep eden liberal Kanarya Koalisyonu (*Coalición Canaria*, CC) ve Bask milliyetçiliğine ve bağımsızlık hareketine karşı olan muhafazakâr Navarra Halk Birliği (*Unión del Pueblo Navarro*, UPN) oldular. Bu küçük partilerin koalisyon alternatiflerine karşı tutumları ya yeni hükümetin kurulmasını sağlayacak ya da seçimlerin tekrar edilmesine yol açacak.

**Tablo1. Temsilciler
Meclisinde Sandalye Dağılımı**

Parti	Kasım 2019	Temmuz 2023
PP	89	137
PSOE	120	121
Vox	52	33
Unidas Podemos, ECP, GeC	35	-
Sumar	-	31
Ciudadanos	10	-
ERC	13	7
Junts (JxCat)	8	7
EH Bildu	5	6
EAJ-PNV	6	5
BNG	1	1
CC	-	1
UPN	-	1

Seçim sonuçlarının açıklanmasının ardından hem PSOE lideri Snchez hem de PP lideri Feijo kendilerini seçimin kazananı olarak ilan ettiler (Euronews, 2023b). Feijo, Vox ile bir çoğunluk hükümeti kurmak için görüşeceklerini dile getirirken PSOE ve *Sumar* da yeni bir koalisyon hükümeti için seçenekleri tartışmaya başladı. Vox'un beklenenden az oy alması, halkın büyük bir bölümünün ülkenin aşırı sağa kaymasına neden olabilecek söylem ve politika seçeneklerine sıcak bakmadığını gösteriyor. Öte yandan Vox, "adaletten kaçan Carles Puigdemont, Bildu, PNV ve genel sekreteri İsviçre'ye kaçan ERC"yi kastederek Pedro Snchez'in "İspanya düşmanlarının" desteğiyle bir hükümet kurmasını önlemek için mecliste "anayasal çoğunluğu" destekleyeceklerini açıkladı (RTVE, 2023b) Parti yetkililerinin, özellikle haklarındaki mahkeme kararları nedeniyle İspanya'yı terk eden Katalan siyasetçiler için "kaçak", "adaletten kaçan" ifadelerini kullanması, Vox'un dışarıdan da olsa destek vereceği bir hükümetin kurulması durumunda, Katalan parti yöneticilerinin ve hatta seçmenlerinin karşı karşıya kalacakları tutumun bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Seçimin hemen ardından İspanya'da bir yandan olası koalisyon seçenekleri konuşulurken öte yandan da PP ya da PSOE'nin hükümeti kurma konusunda diğer partilerden destek alamamaları durumunda sürecin çıkmaza gireceği ve bir kez daha seçime gidilebileceği dile getirilmeye başladı. Bu tartışmalar arasında 17 Ağustos'ta yeni meclis ilk kez toplandı ve PSOE'nin adayı Francina Armengol, *Sumar*, EH Bildu, PNV ve BNG'nin yanı sıra, son anda yapılan anlaşma ile Katalan bağımsızlığı yanlısı iki partinin de desteğini alarak toplam 178 oy ile meclis başkanı seçildi. (El Periodico, 2023). *Junts*'un desteğinin, Mecliste ortak resmi dillerin arttırılması, st düzey politikacıların izlenmesi için kullanıldığı ileri sürülen casus yazılım Pegasus davasının (Euronews, 2023a) soruşturulması ve 2017 referandumuyla ilgili "baskıların sona erdirilmesine" yönelik adımların atılması karşılığında alındığı açıklandı (Euronews, 2023c). Meclisin ilk oturumundaki ilginç bir gelişme ise meclis yönetim organı olan kurulun (*Mesa del Congreso*)

seçimi sırasında yaşandı. Meclis başkanı, dört yardımcı ve dört sekreterden oluşan kurulda partiler daha çok temsilci bulundurarak meclisin işleyişinde etkili olmak istiyorlar. Vox'un kurulda bir temsilci için beklediği desteği vermeyen PP, sadece kendi adayları için kulis yaptı. Buna tepki olarak Vox lideri Santiago Abascal meclisteki üçüncü parti olduklarını, üç milyon İspanyol'u temsil ettiklerini vurguladı; böylece Vox meclis başkanlığı için kendi adayını çıkararak PP adayına oy vermedi (RTVE, 2023d). Dolayısıyla meclis kurulu, "ilerici" bir yapıya sahip oldu ve başkan dahil PSOE'den 3, *Sumar*'dan 2, PP'den 4 temsilciden oluştu (Menéndez, 2023). Bu gelişme Sánchez'in ilk cepheyi kazandığı şeklinde yorumlandı.

Meclis başkanlığını kazanabilmek için Katalan ayrılıkçıların taleplerine boyun eğdiği yorumları yapılan Sánchez'in küçük partilerden aldığı desteği yeni hükümeti kurabilmek için de kullanacağı dile getiriliyordu. Bu noktada yanıt bekleyen temel soru Kralın hükümeti kurma görevini kime vereceğiydi. Anayasaya göre, Kral VI. Felipe'nin başbakan adayını görevlendirmeden önce parlamentoda sandalye kazanan partilerin liderleriyle resmi görüşme turu yapması gerekiyor. (González, 2023). 21 ve 22 Ağustos'ta yapılan istişare turlarında VI. Felipe bağımsızlık yanlısı partiler *Junts*, ERC, EH Bildu ve BNG dışında mecliste temsil edilen tüm partilerle görüştü. Kazanılan sandalye sayısına göre en küçük temsilden en yüksek temsile göre yapılan görüşmeler 21 Ağustos'ta UPN, CC, PNV ve *Sumar* ile başladı, 22 Ağustos'ta Vox, PSOE ve PP ile devam etti (RTVE, 2023e). Bu görüşmelerin ardından VI. Felipe'nin, geleneği bozmayacağı ve en yüksek oyu alan partinin lideri olarak Feijóo'ya hükümeti kurma görevini vereceği açıklandı. Bu kararda Feijóo'nun Kral'a, Vox, CC ve UPN'nin desteği ile mecliste 172 oyu garantilediğini ifade etmesinin etkili olduğu yorumları yapıldı. Bu açıklamanın ardından Feijóo ile görüşen Meclis Başkanı Armengol, yeni hükümetin kurulması amacıyla yapılacak ilk oylama turu için PP lideri tarafından talep edilen tarihin 26-27 Eylül olduğunu ilan etti (Cruz

Martín, 2023).

Feijóo salt çoğunluk için ihtiyaç duyduğu 4 oyu elde edebilmek amacıyla 26 Eylül'e kadar EH Bildu dışındaki tüm partilerle görüşmeyi planlıyor. PP yetkilileri EH Bildu'nun "terörizmi kınamadığını" dolayısıyla bunun kendileri için "kırmızı çizgi" olduğunu ifade ediyorlar (RTVE, 2023f). Bask milliyetçiliğini ve bağımsızlığını savunan EH Bildu'nun lideri Arnaldo Otegui eski bir ETA destekçisi; partinin üyeleri ve seçmen tabanı da büyük ölçüde İspanya Anayasa Mahkemesi'nin 2003'te ETA'yı finanse ettiği gerekçesiyle yasaklanması yönünde karar verdiği *Batasuna*'ya (öncesinde de *Herri Batasuna*) dayanıyor. Bu nedenle PP, EH Bildu ile masaya oturmalarının mümkün olmadığını açıkladı. Feijóo ilk turda 176 evet oyuna ulaşamazsa, ikinci turda PP, Vox, CC ve UPN dışında kalan partilerden 4 vekilin oy kullanmaması basit çoğunluk için yeterli olacak. Dolayısıyla PP, meclis başkanlığı seçiminde Sánchez'in destek aldığı 178 vekilden dördünü "ilerici" bloktan ayırarak oy kullanmamaya ikna etmeyi de hedefliyor. PP yetkilileri bunu sağlayabilmek için PNV ile yapılacak müzakerelerden umutlu olduklarını belirtirken (RTVE, 2023f), PNV ise Vox'tan herhangi bir şekilde destek alan PP'nin hükümet kurmasını kolaylaştırmayacaklarını ve bunu Feijóo'nun kendisine de açıkça ifade ettiklerini 24 Temmuz'dan itibaren sosyal medya dahil birçok mecraada tekrarladı (RTVE, 2023c). Bu durumda Vox doğrudan hükümette yer almasa da PP ile hareket ettiği sürece, PNV Feijóo'ya aradığı can simidini uzatacak gibi görünmüyor. Öte yandan PP yetkilileri *Junts* ile de görüşebileceklerini, ne var ki Puigdemont'un taleplerinin ancak "hükümeti kurabilmek için İspanya'yı parçalamaya hazır olan" Sánchez'in verebileceği tavizlerle karşılanacağını, bu nedenle *Junts* ile anlaşmaya varmalarının neredeyse imkânsız olduğunu vurguladılar (RTVE, 2023f). PP'nin bir diğer stratejisi ise yeniden seçime gidilmesi yerine Feijóo hükümetinin önünü açmaları için PSOE'yi "sorumlu davranmaya" davet etmek olacak (Fresneda, 2023). Haziran 2016 seçimlerinden sonra hükümeti kurmak için Rajoy PSOE'ye oy

kullanmama çağrısı yaptığında, partisi içinde yaşanan krize karşın geri adım atmayan Sánchez'in Feijóo'nun benzer bir teklifine sıcak bakması mümkün görünmüyor. Bu durumda PP sosyalistler arasında ayrılıkçı Katalanlar ve Basklar ile hareket etmek istemeyecek vekiller varsa bunlarla görüşerek oy kullanmamaya ikna etmeyi düşünüyor (RTVE, 2023f). Öte yandan Vox ve PP arasında meclis kurulunun seçimi sırasında ortaya çıkan gerilimin aşılması için yapılan görüşmeler işe yaradı ve Vox hükümette yer almasa da PP'ye desteğini sürdüreceğini duyurdu. Bu desteğin koşulu ise "diğer partilerin Vox'a karşı kurmaya çalıştıkları *cordon sanitaire* konusunda PP'nin hiçbir iş birliğine girmemesi" olarak açıklandı (Fresneda, 2023). Dolayısıyla PP 26 Eylül'e kadar elindeki tüm seçenekleri değerlendirmeye devam ederek hükümet oylamasından başarı ile çıkmayı hedefliyor.

2009'dan PP'nin

başına geçtiği 2022'ye kadar Galiçya Özerk Yönetimi hükümet başkanı olan Feijóo, İspanya başbakanı olabilmek için kampanyasını 27 Ağustos'ta Galiçya'da destekçileriyle bir araya gelerek başlattı. Feijóo "hükümeti kurabilmek için gereken dört oyu elde edeceklerine inandığını, *Junts*'la diyaloga açık olduğunu ancak azınlıkların taleplerine ve Sánchez'in şantajlarına boyun eğmeyeceklerini ve İspanya'nın gelecek hükümetinin PP tarafından kurulacağından emin olduğunu" ifade etti. Feijóo konuşmasında ayrılıkçı partilerin taleplerini, özellikle de Katalanların af ve referandum isteklerini kastederek "diyaloga açık olmamız, Sánchez'in kabul etmeye hazır olduğu şeyi kabul ettiğimiz anlamına gelmiyor, çünkü biz Sánchez değiliz. Biz devlete inanan anayasal bir partiyiz" [dedi](#). Dolayısıyla hem PP hem de Vox Sánchez'i "İspanya'yı parçalanmaya götürmekle" suçluyor. Oysa Pedro Sánchez göreve geldiği 2018'den beri sürekli demokratik hakları güçlendirerek İspanya'nın bütünlüğünü korumasına ve birlikte yaşamaya vurgu yapıyor. Hatta bu yüzden zaman zaman Katalan liderlerle de gerilimler yaşadı.

Sonuç olarak 26-27 Eylül'de yapılacak oylamalarda Feijóo ihtiyaç duyduğu desteği elde ederse İspanya'nın yeni başbakanı olarak hükümeti kuracak. Olası Feijóo hükümetinin Vox'un da etkisiyle daha merkezîyetçi bir yaklaşım benimsemesi, özellikle Katalonya ve Bask Ülkesi özerk yönetimleriyle Madrid arasında gerginliğin artmasına yol açabilir. Feijóo başarısız olursa görev Sánchez'e geçebileceği için, bu süreçte PSOE de *Sumar* ve bölgesel partilerle görüşmelere devam edecek. Öte yandan ayrılıkçı partilerle diyalogun sürdürülmesi ve PSOE'nun da önerdiği üzere anayasal çerçevede demokratik hakların genişletilmesi halkın ayrılıkçı hareketlere verdiği desteğin azalmasını da sağlayabilir. Bu durumda önümüzdeki haftalarda hem Sánchez hem de Feijóo'nun İspanya'nın bir sonraki başbakanı olabilmek için söylem ve ideolojilerine yakın gördükleri küçük bölgesel partileri ikna etmek için ellerinden geleni yapmaları bekleniyor. Dolayısıyla ayrılıkçı olsun ya da olmasınlar, küçük bölgesel partiler İspanya siyasetinde etkili olmaya devam edecekler.

Kaynakça

BBC. (2019, 18 Ekim). Catalonia's bid for independence from Spain explained. <https://www.bbc.com/news/world-europe-29478415>

Cruz Martín, M. C. (2023, 23 Ağustos). El debate de investidura de Feijóo se celebrará los días 26 y 27 de septiembre. *RTVE*. <https://www.rtve.es/noticias/20230823/armengol-anuncia-debate-investidura-feijo/2454454.shtml>

El Periodico. (2023, 17 Ağustos). Francina Armengol, elegida nueva presidenta de un Congreso con mayoría progresista en la Mesa. <https://www.elperiodico.com/es/politica/20230817/francina-armengol-elegida-pres>

Encina, C. G. (2023, 31 Temmuz).

Whither Spain? The July 2023 General Election Results and Beyond. *CSIS*.

<https://www.csis.org/analysis/whither-spain-july-2023-general-election-results-and-beyond>

Euronews. (2023a, 10 Temmuz).

İspanya, İsrailli 'Pegasus casus yazılımı' siyasilerin dinlenmesi skandalında davayı rafa kaldırdı.

<https://tr.euronews.com/2023/07/10/ispanya-israilli-pegasus-casus-yazilimla-siyasil-erin-dinlenmesi-skandalinda-davayi-rafa-ka>

Euronews. (2023b, 23 Temmuz).

İspanya'da seçimler: Muhafazakarlar, aşırı sağın desteğiyle bile çoğunluğa erişemiyor.

<https://tr.euronews.com/my-europe/2023/07/23/ispanya-erken-genel-secimler-icin-sandik-basinda>

Euronews. (2023c, 17 Ağustos).

Spain: Pedro Sánchez's socialist candidate wins crucial vote for control of parliament.

<https://www.euronews.com/2023/08/17/spain-pedro-sanchezs-socialist-candidate-wins-crucial-vote-for-control-of-parliament>

Fresneda, D. (2023, 26 Ağustos). Feijóo

busca los apoyos contra reloj mientras Sánchez espera que llegue su turno: las claves a un mes de la investidura. *RTVE*.

<https://www.rtve.es/noticias/20230826/claves-partidos-mes-investidura-feijoo/2454608.shtml>

Garcia Valdivia, A. (2019, 15 Şubat). Pedro Sánchez Calls Early Elections In Spain After Failing To Approve General State Budgets. *The Forbes*.
<https://www.forbes.com/sites/anagarciavaldivia/2019/02/15/pedro-sanchez-calls-early-elections-in-spain-after-failing-to-approve-general-state-budgets>

Giles, C. (2023, 18 Temmuz). Spain's early election could put the far right in power for the first time since Franco. *AP*.
<https://apnews.com/article/spain-election-sanchez-right-wing-coalition-vox-36dd3c10bf2b11e59c201371b004c63b>

Gobierno de España. (2023a). Participación.
<https://resultados.generales23j.es/es/resultados/0/0/20#PARTICIPATION>

Gobierno de España. (2023b). Resultados Congreso. <https://resultados.generales23j.es/es/inicio/0>

González, M. (2023, 3 Ağustos). The king of Spain's dilemma following an inconclusive election. *El País English*.
<https://english.elpais.com/spain/2023-08-03/the-king-of-spains-dilemma-following-an-inconclusive-election.html>

Goodman, A. (2023, 29 Mayıs). Spanish PM calls snap elections after setbacks in local polls. *CNN*.
<https://edition.cnn.com/2023/05/29/europe/spain-snap-elections-sanchez-intl/index.html>

Hermida, X. (2023, 24 Temmuz). Now what? National election leaves Spain in a labyrinth. *El País English*.

<https://english.elpais.com/spain/2023-07-24/now-what-national-election-leaves-spain-in-a-labyrinth.html>

Independent. (2018, 8 Haziran).

Spain's new cabinet has most female ministers in the country's history.

<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/spain-new-government-women-female-ministers-11-pedro-sanchez-elections-a8388046.html>

Jones, S. (2016a, 2 Ekim). Spain

moves towards rightwing government after socialist quits. *The Guardian*.

<https://www.theguardian.com/world/2016/oct/02/spanish-socialist-leader-quits-pedro-sanchez-psoe>

Jones, S. (2016b 4 Ekim). Spanish

politicians in court over corruption case billed as trial of the year. *The Guardian*.

<https://www.theguardian.com/world/2016/oct/04/spanish-politicians-court-corruption-case-trial-year>

Jones, S. (2016c, 29 Ekim). Spain

avoids third election and ends 10-month political impasse. *The Guardian*.

<https://www.theguardian.com/world/2016/oct/28/spain-to-get-government-after-10-month-political-impasse-mariano-rajoy>

Jones, S. (2017, 22 Mayıs). Spanish

Socialists re-elect Pedro Sánchez to lead party. *The Guardian*.

<https://www.theguardian.com/world/2017/may/21/spanish-socialists-re-elect-pedro-sanchez-to-lead-party>

Jones, S. (2018a, 24 Mayıs). Court

finds Spain's ruling party benefited from bribery scheme. *The Guardian*.

<https://www.theguardian.com/world/2018/may/24/court-finds-spain-ruling-party-p-benefited-bribery-luis-barceas>

Jones, S. (2018b, 1 Haziran). Mariano Rajoy ousted as Spain's prime minister. *The Guardian*.

<https://www.theguardian.com/world/2018/jun/01/mariano-rajoy-ousted-as-spain-prime-minister>

Kassam, A. (2015, 21 Aralık). Spanish election: national newcomers end era of two-party dominance. *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com/world/2015/dec/20/peoples-party-wins-spanish-election-absolute-majority>

Llaneras, K. (2023, 7 Temmuz). What the polls are saying about Spain's upcoming national election. *El País English*.

<https://english.elpais.com/international/2023-07-07/what-the-polls-are-saying-about-spains-upcoming-national-election.html>

Marcos, A.

(2019, 28 Şubat). ¿Por

qué la alianza de Podemos e IU se llama ahora Unidas Podemos? *El País*.

https://elpais.com/politica/2019/02/27/actualidad/1551279408_129334.html

Menéndez,

M. (2023, 17 Ağustos). Armengol presidirá el Congreso con una mayoría progresista en la Mesa y el apoyo de nacionalistas e independentistas. *RTVE*.

<https://www.rtve.es/noticias/20230817/armengol-presidenta-congreso-apoyo-nacionalistas-independentistas/2454072.shtml>

Ministerio del Interior. (t.y.).

Mapa

Electoral.

<https://infoelectoral.interior.gob.es/opencms/es/elecciones-celebradas/resultados-electorales/>

Nayler, M. (2023, 19 Temmuz). Did Pedro Sánchez Make a Fatal Bet? *Foreign Policy*.

<https://foreignpolicy.com/2023/07/19/spain-elections-pedro-sanchez-vox-pp-psoe>

RTVE. (2023a, 22 Temmuz). El 94,2% de los que solicitaron el voto por correo lo ha emitido, la cifra más alta de la democracia.

<https://www.rtve.es/noticias/20230722/voto-correo-record/2452553.shtml>

RTVE.

(2023b, 6 Ağustos). Vox apoyaría “una mayoría constitucional” para evitar un Gobierno de Sánchez “con los enemigos de España”

<https://www.rtve.es/noticias/20230806/vox-apoyo-mayoria-constitucional-ante-enemigos-espana/2453537.shtml>

RTVE. (2023c, 7 Ağustos). El PNV se reafirma en su posición de no facilitar una investidura de Feijóo.

<https://www.rtve.es/noticias/20230807/pnv-reafirma-no-facilitar-investidura-feijoo/2453560.shtml>

RTVE. (2023d, 17 Ağustos). Vox se queda fuera de la Mesa del Congreso y no vota por Gamarra como reproche al PP por su falta de apoyo.

<https://www.rtve.es/noticias/20230817/vox-fuera-mesa-congreso-no-vota-gamarra-reproche-pp/2454119.shtml>

RTVE. (2023e, 18 Ağustos). El rey abre

la ronda de consultas para la investidura el próximo lunes 21 y martes 22 de Agosto.<https://www.rtve.es/noticias/20230818/rey-ronda-consultas-21-22-agosto/2454176.shtml>

RTVE. (2023f, 23 Ağustos). El PP hablará “con todos” excepto con EH Bildu para negociar los “cuatro votos” que le faltan a Feijóo.
<https://www.rtve.es/noticias/20230823/pp-negociaciones-grupos-politicos-investidura-feijoo/2454456.shtml>

Senado de España. (2022). *Constitución Española*,
<https://www.senado.es/web/conocersenado/normas/constitucion/detalleconstitucioncompleta/index.html?lang=en%23t4>

[1] Temmuz 2023

dışındaki seçim sonuçları İspanya İçişleri Bakanlığı’nın ilgili sitesinden derlenmiştir. Bkz. Ministerio del Interior, Mapa Electoral. <https://infoelectoral.interior.gob.es/opencms/es/elecciones-celebradas/resultados-electorales/>

[2] Ocak 2016-Ekim 2017 arasında Katalonya

hükümet başkanlığını sürdüren Carles Puigdemont Ekim 2017’deki bağımsızlık referandumunu Rajoy hükümetinin itirazlarına karşın düzenlemişti. Referandumun yasadışı ilan edilerek Katalan hükümetinin feshedilmesinin ardından Puigdemont başta olmak üzere birçok Katalan siyasetçi hakkında dava açılmış ve tutukalama kararı çıkmıştı. Yargılanma sürecinde Belçika’ya -kimilerinin ifadesiyle gönüllü sürgüne- giden ve Temmuz 2019’da İspanya’dan Avrupa Parlamentosu’na seçilen Puigdemont Katalan bağımsızlığını savunan en önemli

isimler arasında yer alıyor.

Doç. Dr. Ceren Uysal Oğuz, Akdeniz Üniversitesi

Ceren Uysal Oğuz, Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunudur. Avrupa Birliği alanında Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü'nde ve ardından Jean Monnet Bursu ile Università Cattolica del Sacro Cuore Milano İtalya'da iki yüksek lisans yaptı. Akdeniz Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde iklim değişikliği konulu teziyle doktorasını tamamladı. Yüzyılda Latin Amerika: Politika-Ekonomi-Toplum kitabının editörlerindendir ve Latin Amerika, iklim değişikliği, çevre politikaları ve Avrupa Birliği üzerine çeşitli yayınları bulunmaktadır. Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doçent olarak çalışmaktadır.

Bu yazıya atıf için: Ceren Uysal Oğuz, "İspanya Seçimini Yaptı (mı?)" *Panorama Analiz*, 3 Ekim 2023, <https://www.uikpanorama.com/blog/2023/10/03/cuo-2/>

Telif@*UIKPanorama*. Çevrimiçi olarak yayımlanan yazıların tüm telif hakları Panorama dergisine aittir. Aksi belirtilmediği sürece, yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK, Global Akademi, Panorama Yayın Kurulu ile editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.